

Sygn. akt: I C 269/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 sierpnia 2016 r.

Sąd Rejonowy w Grudziądzu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Andrzej Antkiewicz
Protokolant:	st. sekr. sądowy Monika Kopczyńska

po rozpoznaniu w dniu 31 sierpnia 2016 r. w Grudziądzu na rozprawie

sprawy z powództwa E. W.

przeciwko A. W.

o zapłatę

- zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 1206,94 zł (jeden tysiąc dwieście sześć złotych 94/100) z odsetkami ustawowymi od dnia 14 lutego 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;
- oddala powództwo w pozostałej części;
- zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 438,00 zł (czteryście trzydzieści osiem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 269/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 31 sierpnia 2016 r.

Pozwem z dnia 9 lutego 2016 r. (k. 2-5) powódka E. W. domagała się zasądzenia na jej rzecz od pozwanej A. W. kwoty 1.207,21 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 31 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu. Powódka wskazała, że w latach 2011-2012 zawarła z pozwaną dwie umowy o dzieło i w ich wykonaniu zapłaciła pozwanej uzgodnione wynagrodzenia. Na skutek kontroli Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (dalej: ZUS) w 2013 r. umowy zostały uznane za umowy o świadczenie usług, a powódka została obciążona obowiązkiem uiszczenia składek na ubezpieczenie społeczne (emerytalne i rentowe) oraz zdrowotne, również w części, która powinna być sfinansowana przez pozwaną, tj. w kwocie objętej pozwem. Powódka dodała, że pozwana mimo wezwania nie zwróciła jej tej kwoty.

W odpowiedzi na pozew (k. 48-55) pozwana wniosła o oddalenie powództwa. Zarzuciła, że powódka jako silniejsza strona umowy narzuciła jej formę współpracy i rodzaj umowy (umowa była abuzywna, nienegocjowana i narzucona przez powódkę). Stwierdziła, że żądanie powódki stanowi naruszenie art. 405 w zw. z art. 5 k.c. i jest nadużyciem prawa.

Na rozprawie w dniu 6 maja 2016 r. (k. 74) powódka wyjaśniła, że forma umowy była zaproponowana pozwanej i ustalona pomiędzy stronami. Na etapie zawierania umów pozwana nie zgłaszała zastrzeżeń co do formy umowy. Dodała, że nie miała świadomości, że zmieni się zapatrywanie ZUS w kwestii pobierania składek od umów o dzieło. Wcześniej ZUS nie kwestionował tych umów i nie kwalifikował ich jako umów zlecenia. Wskazała, że gdyby strony zawarły umowę zlecenia, to pozwana musiałaby zapłacić należne składki do ZUS z kwoty, która była dla niej przeznaczona w umowie, gdyż wynagrodzenie ustalono w kwocie brutto.

Sprawa została rozpoznana w postępowaniu zwyczajnym.

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje:

Dnia 12 sierpnia 2011 r. powódka E. W. jako zamawiająca zawarła z pozwaną A. W. jako przyjmującą zamówienie umowę oznaczoną jako umowa o dzieło, w której pozwana zobowiązała się „wykonać dzieło dla zamawiającego polegające na przeprowadzeniu 124 godzin zajęć teoretycznych i ćwiczeniowych z podziałem na dwie grupy edukacyjne” w zakresie doradztwa zawodowego, treningu interpersonalnego, motywacji i terapii psychospołecznej grupowej za wynagrodzeniem w kwocie 35,00 zł brutto za każdą przepracowaną godzinę, czyli łącznie 4.340 zł brutto.

Dnia 13 czerwca 2012 r. E. W. jako zamawiająca zawarła z A. W. jako przyjmującą zamówienie umowę oznaczoną jako umowa o dzieło, w której pozwana zobowiązała się „wykonać dzieło dla zamawiającego polegające na przeprowadzeniu warsztatów aktywizacji zawodowej dla dwóch grup na podstawie ustalonego programu szkolenia” za wynagrodzeniem w kwocie 3.850 zł brutto.

Dowody: umowy – k. 8-9v i 11-12 akt

Obie umowy zostały sporządzone z wykorzystaniem wzoru pochodzącego od powódki, która prowadzi działalność gospodarczą w zakresie edukacji pod nazwą „EDUKATOR Kursy i szkolenia” (okoliczności bezsporne).

Na podstawie wystawionych rachunków przez pozwaną powódka zapłaciła pozwanej kwotę 3.715 zł dnia 25 października 2011 r. oraz kwotę 3.390,88 zł dnia 29 sierpnia 2012 r. Wskazane kwoty stanowiły wynagrodzenie po potrąceniu kosztów uzyskania przychodu i zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych, bez potrącenia składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne.

Dowody: rachunki i potwierdzenia przelewów – k. 10-10v i 13-13v akt

W dniu 26 lutego 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych na skutek przeprowadzonej kontroli u powódki zakwalifikował opisane umowy zawarte z pozwaną jako umowy o świadczenie usług i uznał, że pozwana podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu i rentowemu oraz wypadkowemu i zdrowotnemu jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, w okresach od 12 sierpnia 2011 r. do 23 września 2011 r. i od 25 czerwca 2012 r. do 12 lipca 2012 r.

Dowód: decyzja ZUS – k. 14-16v akt

Wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Toruniu w sprawie IV U 722/14 zmienił decyzję z 26 lutego 2014 r. o tyle, że stwierdził, iż A. W. z tytułu pracy świadczonej na podstawie umowy o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy o umowie zlecenia, u płatnika składek EDUKATOR Kursy i (...) E. W. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu i rentowemu oraz wypadkowemu w okresach od 12 sierpnia 2011 r. do 23 września 2011 r. i od 1 lipca 2012 r. do 12 lipca 2012 r.

Dowód: wyrok – k. 68-68v akt

W dniu 11 kwietnia 2014 r. pozwana uregulowała zaległe składki na ubezpieczenia, w tym również w części obciążającej pozwaną:

- z umowy z 2011 r.: 227,30 zł na ubezpieczenie społeczne i 370,14 zł na ubezpieczenie zdrowotne,

- z umowy z 2012 r.: 289,01 zł na ubezpieczenie społeczne i 320,49 zł na ubezpieczenie zdrowotne.

Dowody: potwierdzenia przelewów – k. 19-42v akt

pisma ZUS – k. 77, 79, 100 akt

zaświadczenie kancelarii rachunkowo-finansowej – k. 92-92v akt

Pismem z dnia 27 stycznia 2015 r. powódka wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 1.207,21 zł odpowiadającą według jej wyliczeń wysokości składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne uiszczonych za pozwaną. Pozwana odebrała to pismo dnia 30 stycznia 2015 r. Pismem z dnia 3 marca 2015 r. pozwana odmówiła zapłaty żądanej kwoty.

Dowody: pismo z dnia 27 stycznia 2015 r. z potwierdzeniem odbioru – k. 17-18 akt

pismo z dnia 3 marca 2015 r. z potwierdzeniem odbioru – k. 59-60v akt

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Przedłożone do akt dokumenty nie budziły wątpliwości co do ich autentyczności i rzetelności, dlatego mogły stanowić podstawę ustalenia stanu faktycznego. Sąd pominął dowód z przesłuchania stron, uznając go za niekonieczny do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia sprawy (k. 103 akt - art. 217 § 3 k.p.c.).

Podstawę prawną roszczenia stanowi art. 405 k.c., zgodnie z którym kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. W realiach niniejszej sprawy przy prawidłowej kwalifikacji prawnej zawartych umów z punktu widzenia przepisów o ubezpieczeniu społecznym (emerytalnym, rentowym i wypadkowym) oraz zdrowotnym, pozwana podlegała tym ubezpieczeniom jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego stosuje się przepisy dotyczące zlecenia (art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, teksy jednolity: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm. - w wersji obowiązującej w czasie wykonywania umów między stronami oraz art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, jedn. tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm. - w wersji obowiązującej w czasie wykonywania umów między stronami). Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe oraz chorobowe za ubezpieczonych, o których mowa w art. 16 ust. 1-3, 5, 6 i 9-12, obliczają, rozliczają i przekazują co miesiąc do Zakładu w całości płatnicy składek. W myśl zaś ust. 2 tego samego artykułu płatnicy składek obliczają części składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz chorobowe finansowane przez ubezpieczonych i po potrąceniu ich ze środków ubezpieczonych przekazują do Zakładu. Zgodnie zaś z art. 85 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, za osobę wykonującą pracę na podstawie umowy zlecenia, umowy agencyjnej lub innej umowy o świadczenie usług oraz za osobę z nią współpracującą składkę jako płatnik oblicza, pobiera z dochodu ubezpieczonego i odprowadza zamawiający. Z przytoczonych przepisów wynika, że składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne obciążały pozwaną, natomiast rola powódki jako płatnika ograniczała się do pobrania z dochodu pozwanej składki i jej odprowadzenia. W konsekwencji odprowadzenie składki, niezależnie od tego, kiedy nastąpiło, skutkowało zmniejszeniem pasywów pozwanej. Jeżeli zatem część wynagrodzenia odpowiadająca wysokości składek przekazanych przez powódkę do ZUS za pozwaną została pierwotnie uiszczona pozwanej, zwiększając jej aktywa, a następnie odprowadzona tytułem składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, zmniejszając pasywa pozwanej, to doszło do dwukrotnego przysporzenia majątkowego pozwanej, przy czym podstawą prawną pierwszego przysporzenia był stosunek umowny, a drugie przysporzenie nie miało podstawy prawnej. Jako takie powinno być zwrócone powódce w reżimie odpowiedzialności z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia. Należy dodać, że kwalifikowanie jako bezpodstawnego wzbogacenia zapłaty przez płatnika podatku czy składek na

ubezpieczenie społeczne lub zdrowotne obciążających podatnika lub ubezpieczonego jest ugruntowane w judykaturze (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2013 r., I PK 171/12, niepubl., i z dnia 12 marca 2009 r., V CSK 371/08, niepubl.).

Odpowiedzialność z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia jest oderwana od winy, co powoduje, że nie mogą odnieść skutku zarzuty pozwanej wskazujące na to, że o treści, formie i kwalifikacji umowy decydowała powódka, a także odwołujące się do profesjonalnego charakteru działalności powódki. Okoliczności te nie uchylają bowiem stanu bezpodstawnego wzbogacenia ani nie wyłączają odpowiedzialności pozwanej na podstawie art. 405 k.c. W ocenie Sądu brak jest podstaw do obciążania negatywnymi konsekwencjami finansowymi zawarcia umów o dzieło w miejsce umów o świadczenie usług wyłącznie powódki, która również – tak, jak i pozwana – nie zdawała sobie sprawy z tego, że umowy te powinny być ze względu na przedmiot inaczej zakwalifikowane i w przyszłości zostaną potraktowane jako umowy o świadczenie usług. Gdyby powódka była świadoma przy zawarciu umów błędnej ich kwalifikacji i z rozmysłem wprowadziła w tym zakresie pozwaną w błąd, można by rozważać ewentualne wykorzystanie pozycji dominującej i nadużycie prawa w dochodzeniu roszczenia zwrotnego z tytułu zapłaconych składek na rzecz ZUS. Powódka nie posiadała świadomości w zakresie mylnej kwalifikacji umów, dlatego również sama poniosła tego konsekwencje, uiszczając w niemałej wysokości należne składki na ubezpieczenie społeczne pozwanej z tytułu zawartych z nią umów, w części obciążającej płatnika składek. Powódka w przyszłości z tych składek nie odniesie żadnych korzyści, w przeciwieństwie do pozwanej, która jest ich beneficjentem. Sprzeciwia się to uznaniu za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego żądania powódki zwrotu części tych składek, które uiściła za pozwaną, jako ubezpieczoną. Sprzeczne z tymi zasadami byłoby przyjęcie, że za te składki w ogóle nie odpowiada ubezpieczona, skoro z mocy ustawy ją obciąża finalnie ciężar ich poniesienia.

W sprawie nie ma zastosowania art. 409 k.c. Do wzbogacenia pozwanej kosztem powódki nie doszło w momencie zapłaty wynagrodzenia, w tym tej jego części, która powinna zostać odprowadzona tytułem składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, lecz dopiero w chwili zapłaty tych składek (tak Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 14 stycznia 2013 r., I PK 171/12, niepubl., i z dnia 12 marca 2009 r., V CSK 371/08, niepubl.). W tym stanie rzeczy nie jest istotne, co pozwana uczyniła z otrzymanym wynagrodzeniem. Po drugie, w razie wzbogacenia polegającego na zmniejszeniu pasywów kwestia zużycia korzyści w ogóle nie wchodzi w grę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2009 r., V CSK 371/08, niepubl.).

Z podanych względów, na podstawie art. 405 k.c., powództwo zasługiwało na uwzględnienie do wysokości określonej przez ZUS w piśmie z 19 lipca 2016 r. (k. 100 akt), w którym wyraźnie wskazano, jakie kwoty powódka przekazała na rzecz ZUS z tytułu zawartych umów z pozwaną, w części obciążającej ubezpieczoną.

O odsetkach za opóźnienie orzeczono na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. Roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia należy do zobowiązań bezterminowych, których termin zapłaty jest wyznaczony przez wezwanie (art. 455 k.c.). Powódka wezwała pozwaną do zapłaty pismem z dnia 27 stycznia 2015 r., wyznaczając 14 dniowy termin zapłaty od otrzymania wezwania. Pozwana odebrała to pismo 30 stycznia 2015 r., zatem termin wyznaczony w wezwaniu minął o północy 13 lutego 2015 r. i od dnia następnego powódce należą się odsetki ustawowe za opóźnienie. Żądanie zapłaty odsetek za wcześniejszy okres nie zasługiwało na uwzględnienie, dlatego oddalono je w pkt 3. sentencji wyroku, podobnie jak i żądanie zapłaty kwoty głównej 0,27 zł, której nie obejmowało zestawienie uiszczonych składek przedłożone przez ZUS (k. 100 akt).

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu oparto na podstawie art. 100 zdanie drugie k.p.c., albowiem powódka uległa w procesie tylko co do nieznaczącej części swojego żądania (0,27 zł w zakresie należności głównej), ponosząc koszty procesu w wysokości 438 zł, na które składały się: wynagrodzenie pełnomocnika procesowego będącego adwokatem w kwocie 360 zł (§ 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.), opłata skarbową od pełnomocnictwa procesowego w kwocie 17 zł (k. 7 akt) oraz opłata sądowa od pozwu w kwocie 61 zł (k. 43 akt). Pozwana jako przegrywająca proces powinna zwrócić powódce wymienione koszty procesu.